

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH,
HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetes.
Cuba y Puerto Rico, 4.—Estranger, 5.

CAPS DE BROT.

CANDIDA FOLGADO.

Una dona elegantíssima,
una artista de talent:
en la nova escena còmica
ocupa un lloch eminent.
Moltas obretas lleugeras
han guanyat celebritat,
gracias al sòlit apoye
que en la Folgado han trobat.

Diró 90

CRÓNICA.

VALERO.

¿Cóm escriure la biografia de aquest artista eminent, que per espay de setanta anys ha pres part, y en moltes ocasions part gloriosissima, en los triunfos de la escena espanyola?

Aquell pobre vell que contemplavam durant aquests últims temps, de cara apergaminada y rebeguda, de nas acaballat, de ulls brillants pèls quals se vessava la seva ànima tota; aquell pobre ancià, especie de momia vivent, que á cada minut obría la boca aspirant ab forsa com un peix fora de l' aygua, era un dels actors més grans que ha tingut lo teatro castellá, gran per lo geni que desplegava en l' exercici del seu art, gran també per sa fabulosa forsa física, que li ha permès recrear á tres generacions successivas, per espay de casi tres quarts de sigle que ha estat trepitjant las taulas.

Perque ell, pot dirse que nasqué en lo teatro. Actor era lo seu pare: actors tots los seus germans: algún de sos fills es actor també. Y havent nascut en lo teatro, pot afirmarse qu' en lo teatro ha mort.

No tenia encare 8 anys, que ja representava papers de noy; la primera obra en que prengué part sigué *El pastelero del Madrigal*, desempenyant lo paper de *Marquesita*. L' última que representá sigué *El Patriarca del Turia*, en lo teatro de Sabadell, quan ja havia complert sos 82 anys. ¡Setanta quatre anys de vida de artista!

¡Y quina vida! Una existencia sembrada de triunfos y de decepcions, de grandesas y de miserias, de alegrias y de tristesas, de triunfos y de caygudas!

Una vida artisticament tota passió, personalment tota plena de accidents y alternativas.

Com artista li tocá ballar ab la més frenética: ab la escola romántica. Y s' hi entregá en cos y ànima, ab tota la passió que cabia dintre del seu cor, sense desmayar un instant, sense agotar sas forsas. ¡Sembla impossible! Aquella escola hiperbólica que no concebía als homes sino mirantlos á través de un cristall de augment, agegantant sa figura, sos afectes y sas passions; aquella escola capás de acabar ab la garganta de bronze de un actor ó de rompre los nervis d' acer de un atleta á forsa de tenirlos'hi tivants, no pogué may rendir, ni fer decaure, la naturalesa privilegiada de Valero.

Y no era, certament, perque s' estolviés.

Jo no he vist may un actor més amant del seu art. Estudiava als personatjes fins á dominarlos per complert, enriquintlos ab un verdader tresor de detalls, y en la escena s' hi deixava anar. Tenia 'l domini que dona l' estudi, y la fascinació que produheix l' improvisació inspirada. Era, realment, assombrós.

Y no sòls en los bons temps de la briosa joventut, quan las forsas físicas li sobraven, sino fins en sa vellesa.

Al any 71, quan ja contava 63 anys, féu en nostre *Teatro Principal* una campanya que jo sempre recordaré ab admiració. Encare llavoras semblava trobarse en la flor de la vida. Entre altres produccions que posá en escena, recordo *El drama nuevo*, fent lo protagonista de una manera tan acabada, que no penso may més tornar-lo á veure. Lo públich estava pendent de sa veu, de sas miradas, de sa mimica, encadenat al geni del

actor. Una senyora que seya al meu costat, tot sovint tenia que aixugarse 'ls ulls: arribá 'l desenllás de l' obra, lo moment aquell en que l' amant ofés, trobantse en escena, mata de una estocada al ingrát que li roba la ditxa y la ventura: l' actor que fa de Shakespeare surt y anuncia que 'l drama no pot continuar á causa de aquella desgracia imprevista... Donchs bè, tots aquests successos oferían un color tal de realitat als ulls del públich, que la senyora aquella, que tant havia plorat, acabá per desmayarse, sent necessari retirarla de la platea.

Qui no ha vist *Luis XI*, *El Patriarca del Turia*, *Un avaro*, *La carcajada*, *La aldea de San Lorenzo*, *El tío Pablo* y cent obras més interpretadas per Valero, no sab lo qu' es genial y admirable.

¿Y quan volia fer riure? L' hi haguessen vist *El maestro de escuela* y s' haurían convenut de que per l' artista de talent no hi ha dificultats, sino que tots los géneros li escauhen per un igual.

* *
Algúns anys després tornava á treballar á Barcelona en lo teatro vell de Novedats, en companyia del seu deixeble Vico.

Al endemá de ser aquí, era un diumenje á la tarde, se sentí tan afectat d' orgasme, que perdé la veu per complert. Ni ell consentí que se suspengués la funció, ni 'l públich que omplia 'l teatro de gom á gom s' hauría avingut á prescindir de veure al seu actor predilecte, ja que la desgracia 'l privava aquell día de sentirlo.

Representá *La aldea de San Lorenzo*, un drama, com sab tothom, en que 'l protagonista, durant una gran part del mateix, es mut. Aquell día sigué mut sempre; pero estigué més eloqüent que si parlés. Aixís al menos ho estimá 'l públich, que li tributá una ovació de las més delirants, de las més carinyosas qu' hem vist may en lo teatro.

Un home del poble, veyentlo sortir donant la mà á la seva esposa, D.ª Salvadora Cairón, exclamá:

—¡Sra. Cairón: cüydil forsa!

Lo vell Valero, al retirarse al seu quarto, estava eternit... los ulls se li omplían de llágrimas.

Algúns días després reapareixía, completament restablert, y anava empalmant los triunfos que cada nit obtenía. Ell y en Vico representaren un *Alcalde de Zalamea*, que si Calderón de la Barca l' arriba á veure, s' hauría tornat á morir, pero de gust. Las escenas en que l' arcalde y D. Lope, dos temperaments de ferro, 's trobavan cara á cara, feyan estremir al públich. Es senzillament de lo més imponent que hem vist en lo teatro.

* *
Valero estimava á Catalunya.
Sempre deya que aquí vindría á deixar los seus ossos, y ha complert la seva paraula.

Barcelona es una de las ciutats d' Espanya que més l' havia comprés, que ab més constancia l' havia admirat.

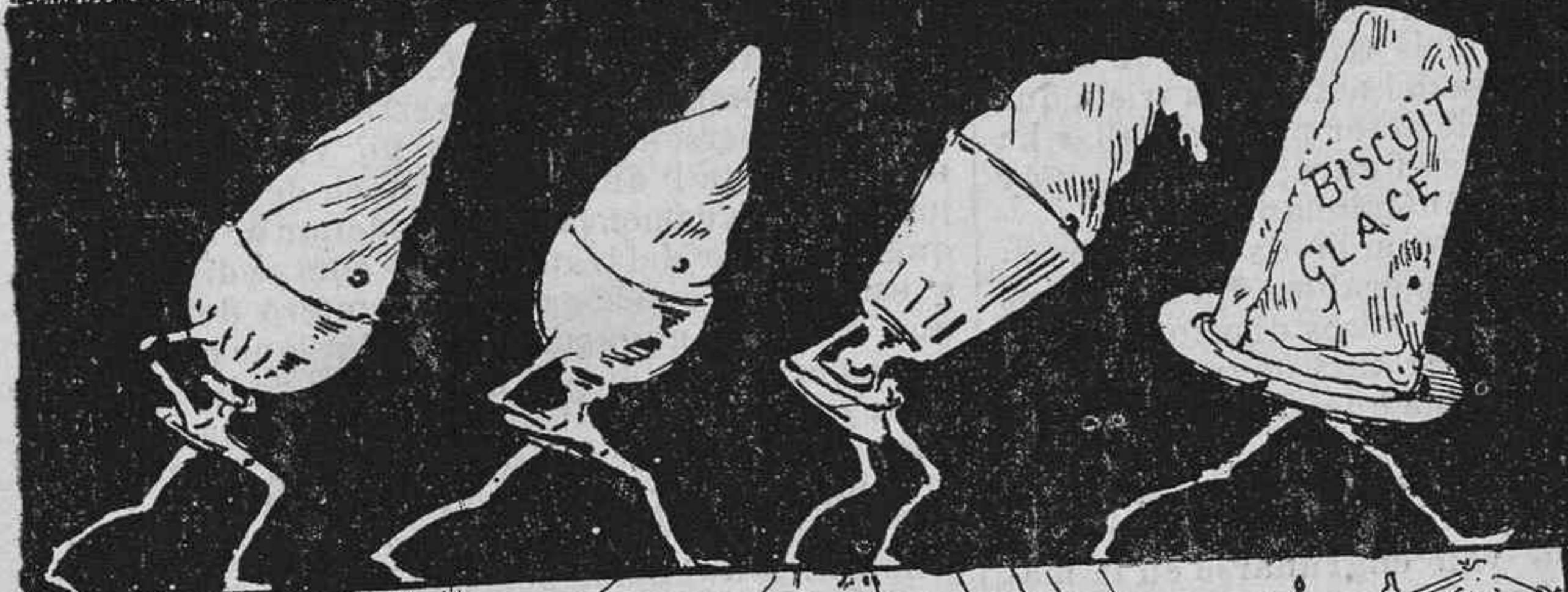
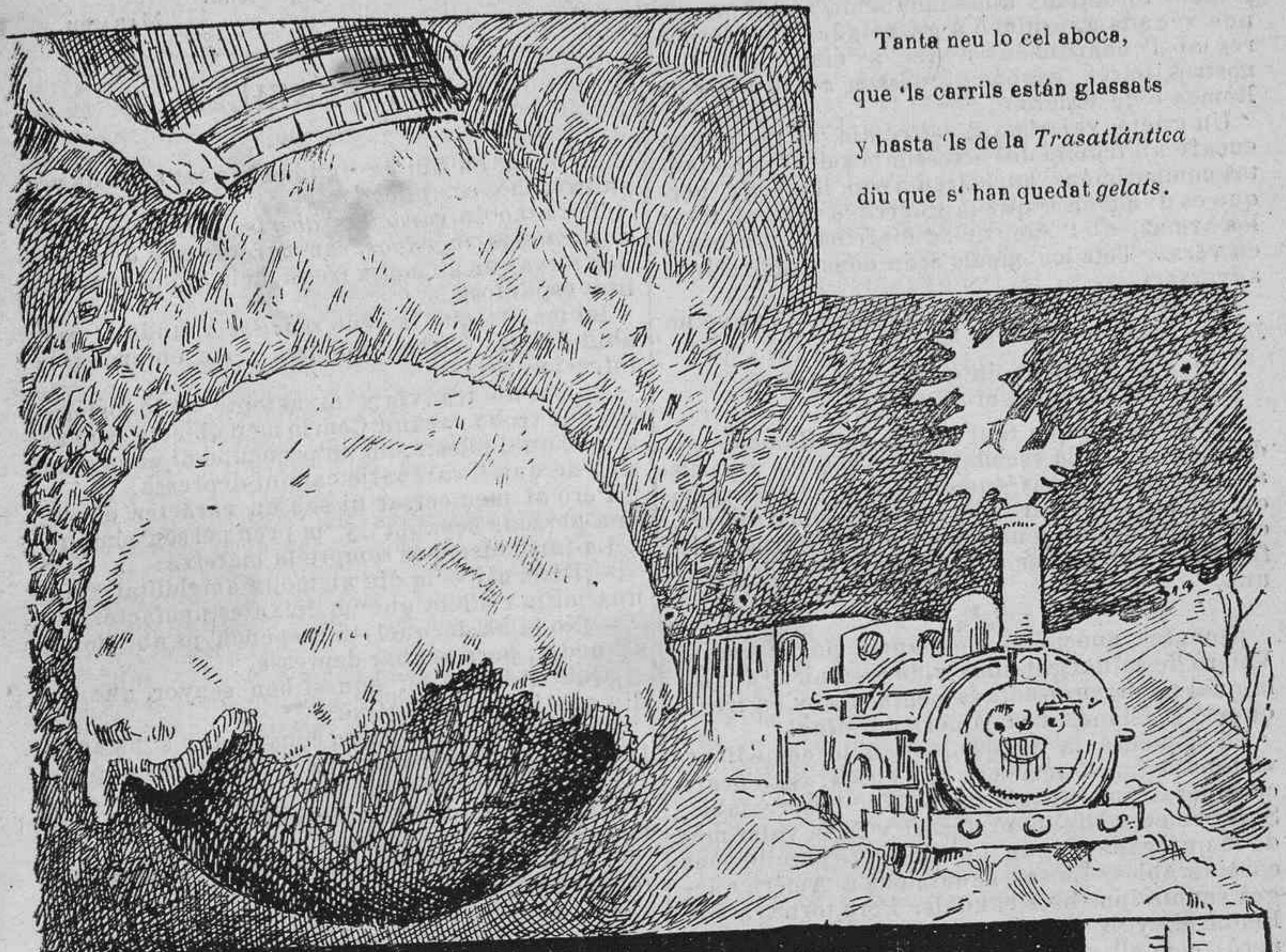
Hi hagué un temps en que lluytavan, com han lluytat sempre ab més ó menos encarnissament, las dos escolas: la de la naturalitat y la que 'n dirém de la exageració, per més que no siga just suposar que Valero estigués may exagerat, ni qu' en la exageració basés la nota culminant del seu art. Pero, en fi, Valero era una cosa molt distinta de Romea.

Y si aquí Romea tenia admiradors, Valero tenia entusiastas.

¿Se recordan de las apasionadas disputas á

ANY DE NEU... ¿ANY DE DEU?

Tanta neu lo cel aboca,
que 'ls carrils están glassats
y hasta 'ls de la *Trasatlántica*
diu que s' han quedat gelats.

que no fa molts anys donavan lloch entre 'ls filarmònichs, lo tenor Gayarre y 'l tenor Massini? Donchs tot aqueix apassionament, resolt més de una vegada á insults ó á garrotadas, no compon res ab l' enardiment á que s' entregavan los nostres pares, segóns siguessen admiradors de Romea ó de Valero.

Un gueto valerista, l' altre dia 'm recordava encare ab fruició dos octossílabos de una de tantas composicions que circulavan llavoras, perque es d' advertir que la guerra 's feya ab totes las armas, ab l' elogi y la diatriba, en prosa y en vers... Tots los medis eran bons pera ferir al adversari.

Los dos octossílabos son enginyosos, ja que no justos. Diuhen aixís:

«Valero sin el ro vale
Romea sin el ro mea.»

La veritat es que tant Valero com Romea eran dos gegants de la escena, y que sols los esperits apassionats, aquells que de cada cosa sols volen que ni haja un, verdaders monoteístas del art, eran capassos de renunciar á dugas grans satisfaccions, per no ser aptes sino per saborejarne una.

*
* *

¡Quántas anécdotas no hauria pogut contar Valero de sa llarguíssima vida escénica, durant la qual recorregué tota la península, y en tres ó quatre ocasions tota l' América llatina!

Ell comensá la carrera, quan lo comediant, víctima dels anatemas de la Iglesia, era encare considerat com un sér abjecte y despreciable. Sapigué ennoblir sa professió y ferla valer més de lo que valia. Sigué 'l primer que percibi sous considerables. En sas excursions á América lográ reunir inmensos caudals. Pero tornava á la Península y 'ls escampava desseguida. Era generós com ell sol; no coneixia 'l valor del diner... no 's recordava dels tristos dias de la vellesa, de aqueixa vellesa del actor, més trista que las altrás, perque al fi l' actor pera treballar ha de posarhi sa persona, sa figura, sa carn, ¡y ay d' ell quan las forsas l' abandonan!

La mort de Valero es com lo darrer enderrocament de unas ruinas venerables. En sos últims temps, en aquests darrers mesos d' esforços y de tentativas pera arregar una engruna, inspirava més pietat y llástima que delectació y entusiasme.

L' actor ja era mort feya algun temps: sols quedavan las ruinas ambulants del home. Y aquestas son las que van engrunarse en la matinata del 12 de jener.

P. DEL O.

A LA MÉVA DISPESERA.

SONET.

Fa temps que noto, donya Rosalía
que 's van tornant mas camas com canyetas,
y ¿sab que ho fá? Lo bacallá y monjetas
que per variar m' endossa cada dia.

A segui' aixís ¡jo 't foll! m' hi moriria.
Dónquim beffsteaks y bonas costelletas
que prou bè pago: ab trenta cinch pesetas
xampany per postres hi ha qui 'm donaria.

No estich per brochs ¿ho sent? jo necesito
alimentarme bè per reforsarme,
puig dintre un mes ó dos penso casarme,
y si llavors estès com un palito,

á la setmana de dormi' ab la dona
ni sombra 'm quedaria de persona.

MARANGI.

GENT SENZILLA.

Jo no m' en fio; devegadas la gent senzilla resulta la més complicada.

Tot aixó de *caràcters oberts, cors franchs y naturalesas ingénuas*, son caretas més ó menos ben fetas que ab molta freqüencia tapan una realitat espantosa.

Lo mal es que la *gent senzilla* abunda... com abundan las herbas dolentas y las enfermetats infecciosas.

Pujo á un tranvia y m' assento en lo primer siti que trobo vacant. Com lo mèu objecte es anar á tal ó qual puesto, no 'm preocupo d' altra cosa sino de que 'l carruatje camini depressa.

Pero al mèu costat hi seu un caràcter obert, una persona senzilla .. y 'm pren pèl seu compte.

La introducció es sempre la mateixa:

—¡Dispensi!—'m diu ab molta amabilitat, fent una mitja rialleta que 'm deixa estupefacte.

—¡No hi ha de qué!—li responch jo ab molta sequedat, pera acabar depressa.

¿Qué m' haurá fet aquest bon senyor, que 'm diu que 'l dispensi? ¿Qué?

Res; pero l' home busca conversa, y s' ha agafat ab lo primer pretest que li ha vingut al pensament, per pèndrem lo pols.

—Fa un dia molt maco avuy—diu immediatament, tement sens dupte que m' adormi.

—¡Pse!—faig jo, resistintme ab totes las mevas forsas á pendre varas.

—Jo aquests dias ho deya: si va seguint aquest temps, al últim potser 'ns gelarém tots y 'ns tornarém *mantecados* ..—

Aquí 'm limito á somriure, sense mirarme'l, per veure si compendrà que no estich per conversas. Pero las personas senzillas no veuhen res. La meva rialleta l' anima, y en lloch de fer punt final, l' home comensa á descapdellar de tal modo, que al baixar del tranvia ja sé cóm se diu, ahont s' está, y en qué s' ocupa; m' entero de que tè una dona que no gasta gayre salut, que ha tingut dugas criaturas que se li han mort de la escarlantina, y que aquest istiu va anar á Montserrat ab dos vehins de la sèva escala y un senyor que havia tingut adrogueria al carrer de las Freixuras.

Quan me trobo ab un *ingénuo* per aquest istil, y no estich d' humor per escoltar las sèvas tragerias, devegadas apelo á un recurs: me trech un diari, y 'm poso á llegir ab molta atenció.

En alguns cassos la estratagema m' ha sortit bè, y 'l desconegut m' ha deixat tranquil; pero ab molta freqüencia 'l mateix diari ha servit de pretext per complicar més y més la situació.

—A propòsit—m' ha dit lo *senzill*:—¿vol fer lo favor de mirar qué fan avuy al Liceo?—

Jo hi con estat ab tota la rapidés possible; pero d' aquesta pregunta n' han vingut altrás y l' home ha acabat per explicarme tot lo seu credo polítich, lo que pensa sobre 'l Papa, lo que faria si ell fos rey... y las vegadas que l' han pregat perque acceptés la investidura d' arcalde de barri.

Aturarse pèl carrer davant d' un grupo que comenta qualsevol succés, es exposarse á la pluja de preguntas de la primera persona senzilla que passa.

—¿Qué hi ha hagut? ¿qu' es una desgracia?

no 's tracta pas d' un robo? ¿qué son aquells dos municipals?...—

Vostés fa deu minuts que escoltan y callan arrimats al grupo, procurant enterarse de lo que hi ha, sense interrogar á ningú; pero las personas senzillas no solen gastar compliments, y lo mateix fan una pregunta al primer que veuen parat, que demanan foch al casat que va corrent en busca d' una llevadora.

Al teatro no pot donarse pena pitjor que trobarse ab una persona franca al costat: es qüestió de carregarse de paciència ó clavarli un tiro.

No fa molts vespres vaig toparme ab un individu del gremi.

Se representava un' obra desconeguda per mi y havia anat al teatro ab lo propòsit de no perdre ni una sílaba de la producció.

Al alsarse 'l teló ja 'm vaig veure perdut.

—¡Quina decoració més hermosa! ¿eh?—va dirme 'l vehi del costat.

Jo vaig fer lo pagés, mirant fixament la escena; pero l' home va tornar á la carga al cap d' un rato, exclamant y dantme un cop de colze, perque sapigués que m' ho deya á mi:

—¡Repari, repari aquell conde quina espasa porta, més llarga...!—

Perdut ja 'l fré, á cada moment me venia ab preguntas, consultas y confidencias.

—¡Es guapa aquesta dama! ¿oy?... ¿Qué vol dir que aquest resultarà qu' es fill del traydor?... ¡Calla...! ¿qué já havia sortit aquest?... ¡Hum!... ¿creurá que aquests trons no 'm semblan prou naturals?...—

Tot l' acte primer vam estar aixís. Al comenarse 'l sègon, vaig pendre la precaució de no anar á seure al mèu puesto y colocarme en una fila ahont hi havia tres ó quatre butacas buydas...

Pero quan més enfabat m' estava escoltant l' obra, me sento una veu que 'm diu:

—¡Al últim lo trobol... ¿qué 's veu millor desde aquí?—

Era l' ingènuo que se m' assentava en la butaca del costat...

A. MARCH.

SERENATA.

Es una nit silenciosa;
la fosquetat per tot reyna,
quan al sentirse las dotze
que rodolan molt severas,
un bulto 's veu caminar
passant carrers y plassetas,
enbolicat ab la capa
guardantse del fret que gela.

Quan es davant d' un casal,
reflexiona una miqueta,
y preparant la guitarra
que duya sobre l' esquena,
comensa á estirar las cordas
y ab veu de coll molt dolenta
aixorda á tot lo vehinat,
cantant d' aquesta manera:

«Foll d' amor vinch á cantarte,
blanca flor de primavera;
y si no creus lo que 't dich,
treu lo cap per la finestra,
y 'm veurás sense color,
galta-xupat y ab ulleras,
que enamorat vaig quedar
al contemplarte, nineta;

y un volcán nasqué en mon cor
que res compón lo del Etna.

La lava son los mèus cants
que llenso al péu de ta reixa,
esperant que surtis prompte
si no vols que *por ti muera* »

Aquí, sos cants climatèrichs
ja cansat, pará 'l poeta,
quan de prompte 's veu eixir
un cap per una finestra;
es una vella que crida:

—¿Que cantavau per mi, mestre?—

Y 'l trovador li respón:

—¿No es vostè, donya Pepeta?

—No, senyó, ¡s' ha equivocat!

Viu en la casa del *frenta*...

J. CASANOVA V.

¡69 FESTAS!

Després no diguin que 'l govern no procura per nosaltres.

L' any que vé, apart de las setanta festas ordinarias del calendari, ne tindrem 69 més.

¿Per qué? ¿de quin sant? diuen.

De cap sant: aquí no hi intervé 'l papa per res, ni la iglesia hi té cap participació.

Es un assumpto molt senzill.

L' any que vé 's vol celebrar lo quart centenari del descubrimet de las Américas. Casi todas las naciones farán una cosa ó altra; pero una cosa séria y que soni.

Espanya, ni cal dirho, es la nació que més obligada vé á lluirse, ja que d' aquí va sortir Colón, aquí va tornar... y aquí vam matarlo á disgustos.

De moment, lo govern volia celebrar tan faust aconteixement donant un gran ball de máscaras y una missa de campanya; després va pensar en la erecció d' un monument; després va atinar en fer una cabalgata marítima... pero tots aquests projectes han anat quedant abandonats per la mateixa causa: per falta de diners.

Sense quartos no 's fa res, y 'l govern té de tot, menos quartos.

Afortunadament á última hora s' ha resolt lo lo problema d' una manera encantadora.

La idea sembla qu' es de 'n Fabié.

Com l' home ha sigut apotecari, té la costúm de barrinar molt y buscar la quinta essencia de todas las cosas.

—¿Qué necessitem aquí?—ha dit:—¿una cosa barata y colossal? Lo més barato es fer festa, y lo més colossal... ferne forsa dias.—

Tots los ministros van aprobar la ocurrencia y 's van posar á calcular quina durada 's donaria á aquestas festas.

En Cánovas deya deu dias, en Silvela vuyt, en Beranger quinze...

—No 's trenquin més lo cap—va exclamar en Fabié:—los dias de festa han de ser xeixanta nou.—

Sorpresa general. En Cánovas se 'l mirava com si pensés:—Aquest home se 'ns trastoca...

Pero l' ex-apotecari va explanar en quatre salts la seva idea, qu' es verdaderament estúpida.

Si Colón va sortir d' Espanya 'l dia 3 d' Agost y no va descubrir l' América fins lo 12 de Octubre, los dias de las festas del seu centenari han de ser xeixanta nou, pera recordar los xeixanta

—¿Jo rich?... ¡Y tant!... Total un parell de milions, mal contats...

—Lo fill de 'n Martos fereix en Canalejas y mata moralment al seu propi pare... ¡Quín assumpto més bonich pera *La Campana!*

nou dias de traballs que l'home va passar llavoras.

¿No es veritat que lo que pensan los governs espanyols no ho pensa ningú?

¡69 dias de festa...! ¡69!...

¡Sort que aixó no ha de ser fins l'any que vè, y per aquella época, segons diu un anarquista conegut mèu, es fácil que ja ningú treballi...!

MATÍAS BONAFÉ.

LOS ANTÍPODAS.

(IDILI.)

I.

La Merceneta era la pubilleta més rica y aixerrida de la vila. A fé que ho era de bufona. Ab sa bateta curta que li deixava veure un bon tros de cama ben tornejada, ab una mitja de quadrets, ab son nasset ben fet, sos ulls blaus y vius com dos baletas de vidre y sou front casi amagat dessota 'ls rissos de sa rossa y sedosa cabellera que 's mesclava ab lo sarrell del mocador de filoja que cubria son caparró, semblava una d'aqueixas ninas de fireta, tant monas y tant finas, que algún Déu hagués animat ab sa aledada.

Al arribar de costura, després de pujar á fer un petó y una amistat als seus pares, baixava á l'entrada, á aquella entrada gran de casa noble y enrejolada ab palets de riu posats de cantell, y allí, sobre la restallera de llambordas del brancal, juga que jugarás ab lo noyet del mosso, ab l'ignocent Quimet, ab aquell pobre noy que anava també á estudi, pero en classe de pobre,

y no aprenia, porque 'l tuno del mestre li escatimava 'ls llibres y cartipassos.

Pero tant se val, ell s'estimava més jugar ab la Merceneta que anar á estudi. La noya se l'estimava... ¡y molt que se l'estimava! Se partian lo berenar com á bons germanets; algunas vegadas dormian plegats, y no hi havia dia que ella no li digués ab tó amorós y casi suplicant:

—Quan serém grans nos casarém ¿oy, Quimet? Y no caldrá que vagis á treballar com lo tèn pare, porque tot lo de casa será nostre ¿oy? Y *comprarem* un nen ó bè una nena ben bufona, com aqueixa que 'm va regalar la tia, pero que sábiga dir *papá* y *mamá*, que siga viva y que camini tota sola.

Lo noyet se quedava extasiat de plaher y no contestava. En mitj de sa ignocencia, se veyia envolt de una aureola de llum que 'l cegava, era felís.

Generalment, l'estimació que de petit se posa, desapareix al entrar l'individuo en la pubertat. L'enteniment entra en un nou periodo, se nutreix de pensaments més virils, y veu allunyar-se 'l mon de sa ignocencia com un estel que s'apaga en lo cel de sa felicitat. La que era nostre estimada, passa á ser nostre amiga; no li parlém ja de casaments ni bateigs, y al extrényerli la má, ho fem ja tremolant.

Pero entre 'l Quimet y la Merceneta no passá aixís. Pareixia que son afecte havia passat de la ignocent estimació á la passió amorosa, sens conèixer aqueix periodo intermedi que interposa entre 'ls dos sers un abim plé de temors y de vergonya, y que no 's franqueja sino quan un arriba á ser home.

La pübilla de un rich propietari no podia esser

(Dibuixos de Mariano Foix.)

—¡Me 'n rich jo de certs atachs!... La meytat dels que critican la *Boja*, encare no saben si s' escriu ab B ó ab V.

—Novelas... política... administració... ¡Després que diguin que en los pots petits no hi ha bona confitura!...

la esposa del fill de un trist jornalero, pobre en bens de fortuna y de inteligencia. Aixís degueren pensarho 'ls pares de la noya, quan pera prevenir que sa passió cresqués portant tras de si desagradables resultats, ó quan menos inconveniencias en sos propòsits trassats anticipadament, determinaren despatxar al mosso pera que 'l noy no pogués tenir intervenció en la casa ni ocasió de seguir galantejantse ab la seva filla.

II.

Havian ja passat molts anys. Ningú 's recordava de rés; ells mateixos, al trobarse, baixavan los ulls, no 's miravan, y evitavan tot lo possible lo toparse. Ella era una senyora; ell un infelís.

¿Per qué la desgracia ha de anar sempre allá hont més falta fá la sort? Aixís li passá al pobre Quimet; treballava junt ab son pare en las obras de un ferrocarril, y una barrinada se li endugué 'l bras dret... ¿Per qué no 'l matá?

Encare li quedava l' esquert pera demanar caritat. Se penjá un civader al coll, y á despit de la vergonya (¡qué extrany que puga sentirse vergonya en un cas semblant!) aná recorrent tots los pobles de la comarca, carrer per carrer, porta per porta.

Un dia, á través dels vidres del balcó, la Merceneta lo vegé que venia de carrer enllá, demanant ab veu desconsoladora *una gracia de caritat per un pobret esguerrat, per amor de Déu.*

La Merceneta 's posá trista, plorá, cridá á la criada, y donatli una moneda d' or li digué:

—Dónala á n' aquell pobret esguerrat que passa pèl carrer.

L' infelís Quimet passá per davant de la porta de la casa de aquella que sigué sa estimada en

la infantesa sense cridar ni trucar. Ab dissimulo, amidá de una ullada la casa, y abaixant los ulls se 'n allunyá, com si tingués prohibit lo ficarhi 'ls peus.

Implorava á la porta del costat quan senti que 'l cridavan.

—Assí, jove, assí, teniu.

S' hi atansá vergonyosament, prengué la moneda sense ficarhi la vista, y marxá donant las gracias. De nou al carrer, la curiositat li feu mirar la moneda. ¡Una dobleta d' or! sens dupte se havian equivocat. Corregué de nou á l' entrada, y deturant á la criada exclamá:

—¡Eh! ¡vos! teniu; diheu al senyor que 's deu haver equivocat, aixó no son cinch céntims.

—Nó, ja ho sé—contestá ab naturalitat la criada—son cinch duros que la senyoreta Mercé us dona.

La cara del jove 's torná blanca com la paret, sos llabis perderen lo color, un caos de informes pensaments passaren per sa imaginació, recordá sos daurats somnis de la infantesa qual més gran testimoni era aquella entrada, se mirá ara sol y vern, miserable y desgraciat; una espurna cruel lo ferí al cervell, perdé 'l mon de vista, y caygué com una massa de plom d' esquena al brancal de la porta.

La criada doná un crit. Al sentirlo, la Merceneta baixá tota presurosa y trasmudada; y al veure extés á son estimat que no havia abandonat un sol moment de sa pensa, caygué també com ferida per un llamp en l' extrém oposat de l' entrada.

Entre aquells dos infelissos se extenia com un camp de mort lo teatre de totas sas alegrias de infantesa; un ensomni febrós entre dos cors

iguals, envolt l' un ab las galas de la riquesa, y l' altre ab los sagells de la desgracia y la miseria. A l' un l' esperava un sumptuós llit; á l' altre un catre del hospital.

¡Pobres joves! Eran ells en la Societat lo que 'ls antipodas en lo mon: cridats á un mateix centre de atracció per la lley de la gravetat, la terra que s' interposa entre ells los priva d' unir-se.

JOSEPH ALADERN.

LO TOCH DE MAL TEMPS. (*)

La nit, ¡qué trista! omplint d' esglay;
¡cóm retrunyía per l' ample espay
del tró feréstech lo fort bruell!
¡Cóm esquinsavan, no parant may,
los llamps, de l' ombra lo negre vell

Lluytava ab furia cada element
com si engolirse volgués al mon;
l' aygua á glopadas 'nava cayent
y l' eco, 'ls xiscles del glassat vent
los escampava per lo pregón.

Del terratrémol potser gelós,
bramuls llansava de sopte 'l mar
y á la tonada del brau colós
l' hi responía magestuós,
brandant, lo bronze del campanar.

Sempre extenentse creixía 'l grop
com irat monstre del negre avern;
tot riellava de pluja xop:
de las campanas á cada cop
los llampechs treyan foch del infern.

La nit ¡qué trista! lo bon pagés
al cel alsava, plorant, son rès,
rublert d' angunia lo cor, vetllant;
al bosch la fosca creixía més
y anava 'l bronze sempre brandant.

Entorn del avi, tots arrupits,
los nets oían esporuguits
contar la historia d' un altre ayguat,
sens que paressen may los cruixits
del vell fustatje mitj malmenat.

De cop los llabis llensan un clam
y á tots enlluherna lo foch d' un llamp;
d' un tró la fressa retruny, creixent
y 's veu de pedra cobert lo camp,
y para 'l bronze son fort accent.

De xispa eléctrica lo dard' certer
damunt del temple devalla fer
atret sens dupte per lo metall,
deixant cadavre lo campanar;
fent qu' enmundeixi lo fort batall.

Lo fanatisme, que ab son mal fat
en la ignorancia tant ha arrelat,
de la fé santa prenguent lo vel,
cau de la ciencia rebent lo esclat;
qu' es ¡ay! la ciencia, la llum del cel.

FRANCESCH MARULL.

(*) Sobrer del *Almanach*.

PRINCIPAL.

La gente de pluma no passa de ser una producció agradable, com tantas se 'n escriuhen avuy dia, sens altre objecte que omplir un número en las funcions per horas que 's donan en los teatros de Madrid.

Aquí ha servit molt bé per acompanyar l' espectacle *Trafalgar*, que continúa cridant l' atenció del públich.

Ab motiu de la mort de 'n Valero, y en senyal de dol, lo *Principal* ha tingut tancadas tres días seguits las sévas portas.

En las taulas de aquest teatro havia obtingut lo degá dels actors espanyols; alguns de sos més senyalats triunfos.

LICEO.

Res d' ópera.

Han sortit los cartelóns anunciant que avants de acabarse 'l present mes se posará en escena lo gran ball d' espectacle *Rodope*.

Que las pantorrillas sigan més afortunadas que las gargamellas pera 'l sosteniment de la empresa.

ROMEA.

Dillúns, á benefici del simpátich Capdevila, 's posá en escena 'l drama *La desheredada* y s' estrená la pessa *Un núvol de pas*, que alcansá un éxit satisfactori.

Continúan los ensaigs de *La Rondalla del infern*, per qual drama ha pintat una decoració l' aplaudit escenógrafo Sr. Urgellés.

TÍVOLI.

Per ara tancat. Segóns noticias, prompte tornarà á obrirse.

NOVEDATS.

La última pena.

Lo Sr. Ubach y Vinyeta, que tant hermosas produccions porta donadas á la escena catalana, es sens disputa un autor de fibra y de reconegut talent. Coneix lo mecanisme escénich, escriu sos versos ab sobria fluhidés y sab trobar sempre assumptos interessants y desarrollarlos de manera que 's deixa sentir en totas sas obras un marcat carácter personal.

Totas aquestas qualitats resplandeixen en *La última pena*.

L' assumpto, consistent en marcar la improcedencia de la pena capital per lo que tè de irremparable, ha sigut tractat cent vegadas en lo teatro, en la novela y en la discussió doctrinal; però com la pena de mort subsisteix encare, no estará may de sobra que la tassis se renovi, may siga sino per entasconar en totas las conciencias la necessitat de abolirla.

L' autor de l' *Ultima pena* no ha volgut condemnar l' error judicial, qu' en lo drama ni tan sisquiera s' arriba á cometre, sino aquellas fogueradas populars que per desgracia 's veuhen molt sovint, gracias á las quals, la massa, guiada per falsas apariencias, s' obstina en ferse la justicia per sí mateixa. Es á dir: la *pena de mort*

UN AFICIONAT.

(Dibuix de M. Moliné.)

Aspirava á eclipsá 'l gran Paganini,
 manejant, afanyós, lo noble arquet;
 pero ni va poguè arribá á l' altura
 del modest Antonet...

abominada per tota consciència serena, com ho demostra 'l fet de que quan un reo està en capella tothom demana 'l seu indult, tè arrels encare en la passió popular, quan la consciència pública 's troba perturbada.

Crech que aquesta, y no altra, es la tassis del últim drama del Sr. Ubach y Vinyeta, y, en veritat hem de dir, que no coneixém en lo teatro res més que se li sembli.

L' obra 's desenlassa per un etzar providencial, medi que no será, si 's vol, lo més dramàtic; pero qu' en l' obra *L' última pena* tè una gran novetat, venint á ser com un eco del efecte presentat al final del acte según.

Fora de aixó hem de consignar que no 's tracta de un drama á la moderna: que no s' hi descubreix lo propòsit principal de analisar passions, ni de pintar caracters, sino més bè 'l de desenvolupar una acció genuinament novelesca. Aixís y tot aquesta està molt ben concentrada y es molt clara, los tipos tenen lo rrelléu necessari, las situacions s' encadenan lògicament, y 'ls personatjes, fins parlant en vers, fugen de aquell lirisme empalagós que tot ho desnaturalisa.

Si alguna cosa extranya 's nota en la producció, es la circumstancia de passar á Alemania, quan hauria pogut passar perfectament á Catalunya, en la frontera del Pirineu. Ara resulta un quadro fins á cert punt exòtic, quan d' altra manera al autor li hauria sigut fácil donarli major relleu ab la pintura de costúms y de tipos de la terra. L' efecte hauria ferit més directament al espectador, com succeheix sempre que desde que s' alsa 'l teló sab lo públich lo terreno que trepitja, y veu en los personatjes tipos que li son familiars.

No obstant, just es consignar que 'l drama alcansá un éxit satisfactori essent cridat l' autor á las taulas al final de tots los actes. En la execució 's distingiren la Sra. Parrenyo, y 'ls senyors Bonaplata, Pigrau, Goula, Soler y Guitart, També 's distingí 'l Sr. Tutau en la direcció de l' escena. L' alborot de la multitut en l' acte tercer produheix un gran efecte. Finalment, realsá 'l conjunt una bonica decoració pintada ex-profés pèl Sr. Chia.

* * *

La funció donada á benefici del malaguanyat actor Lleó Fontova atragué al teatro una numerosa concurrència. Los artistas Sras. Alverá, Gorriz y Pérez y l' actor Sr. Romea, pagaren un tribut de companyerisme á la familia del difunt prenent part en la representació de algunas produccions.

Y 'ls fills de Fontova, Conrat y Lleó, alumnos del Conservatori de Bruselas, lo primer en lo piano, lo según ab lo violí, demostraren que avansan segurs pèl camí del art, que 'ls promet una carrera brillant y profitosa.

Lo nen Lleó especialment, porta trassas de convertirse en un concertista de punta. Ja 'ns hem ocupat d' ell més de una vegada y hauriam de repetir lo que portém manifestat: aixó es que á una execució brillant y á una forsa molt superior á la seva edat, reuneix un admirable sentiment artístich y un domini complert del difícil instrument.

* * *

Han comensat en aquest teatro 'ls ensaigs de una comedia en un acte titulada *Muixoni!* original del conegut escriptor D. Víctor Brossa y Sangermán.

CATALUNYA.

Han sigut aplaudidas, si bè no prometen tenir una vida molt llarga, las produccions tituladas: *La baraja francesa* y *Un tlo en Alcalá*, estrenadas en la funció á benefici del mestre Reig.

La novetat de la senmana ha sigut lo sainete en dos actes: *Bonitas están las leyes ó la viuda del interfecto*, original del afamat sainer Ricardo de la Vega.

La nova producció recorda 'ls antichs sainetes: tè 'l mateix tall, la mateixa manera de conduhir l' assumpto. Lo constituheixen una serie d' escenas encaminadas principalment á la pintura de costúms. L' acte según se desenvolupa en l' antesala de l' Audiencia ahont se celebra un judici per jurats.

Son molt xocants los tipos que van sortint: un baró xiflat, un vell, un torero, un agutzil, un advocat jove, la senyora de un jurat, etc., etc.

En tota l' obra hi campeja molta animació, á pesar de lo qual las figuras no s' entranbanca, gracias principalment á haver sigut molt ensajada.

Resultat: molts aplausos, que han donat á la representació 'l valor de un éxit.

GAYARRE.

Se diria que 'l vent que han produhit al tancar-se las portas del Liceo han fet obrir las del teatro *Gayarre*.

Ja que no es possible l' ópera cara, 'n tenim de barata: á dos ralets l' entrada y bon profit.

Dos produccions van representadas fins ara, *Faust* y 'l *Trovatore* las duas ab éxit bastant satisfactori, sempre que la cosa 's miri baix lo prisma de la baratura dels preus.

En l' última sobre tot tinguem ocasió de aplaudir á la Sra. Gay, que tè una veu molt ben timbrada y una figura hermosa, y que no dupto 's lluhirá encare més, una vegada haja desaparegut l' emoció inherent á tot debut.

Qui fa maravillas es lo mestre Sadurni que dirigeix la orquesta de una manera brillant, sortint al pas á todas las dificultats, com qui coneix molt bè 'l terreno que trepitja. ¡Y jo ho crech que 'l coneix, ab los anys que porta de práctica entre bastidors! Lo mestre Sadurni es un bon timoner, no sent d' extranyar, qu' encarregantse 'n ell, lo barco arribi á port.

CIRCO EQUESTRE.

Lo Sr. Alegria s' ha despedit per Nissa.

Fells viatge, bona sort y fins á la próxima primavera.

N. N. N.

A MATILDE

LA MINYONA MÉS CAYA DE BARCELONA.

Permet, Matilde hermosa,
que, ab mots atents,
m' ocupi en ta persona,
per breus moments,
puig que la mussa
me pica, sentant plassa
de crudel pussa.

¡Qui tingués l' ideal vena
de potent poeta,
per cantar com ne calen
tos dons, nineta;
per ferte entendre

l' amor que 'n mon cor jove
tú has fet encendre!

Puig qu' al mirar tas formas
tan circassianas,
no sè pas lo que 'm passa
que 'm venen ganas
d' algo escabrós,
y un disbarat faria...
ó potser dos.

Pero bè se 'm alcansa
qu' es, lo paper
que faig al alabarte,
trist á tot ser,
puig ¡quántas voltas
has tatxat mas paraulas
de pocas-soltas!

Y mon parlá' al pareixer't
intencionat,
més d' un cop á ton génit
solta has donat,
sens cap rahó

á fregar engegantme...
ó algo pitjó.

Pero ¿cóm á matarme
t' has atrevit;
lo mèu cor qu' ans vivia
d' amor farcit?
¡tú qu' á la fi
sabs, que Dèu fort castiga
tal procedí!

Jo ja 't veig per tas culpas
dins del infern,
sent dels famélics diables
juguet etern,
y devegadas
veig com te fan brometas
molt endiabladas.

Aqui en eix mon de monas
¡tira peixet!
¡si 'n fas guarne d' homes
ab ton pamet!
¡més ten present

MÁSCARAS.

—Apa, noya, que 't topa...

—¿Per qué?

—Aquest es un regidor... es dir, un dels que saben y poden gastar...

qu' en l' infern, ha d' anarte
molt diferent!

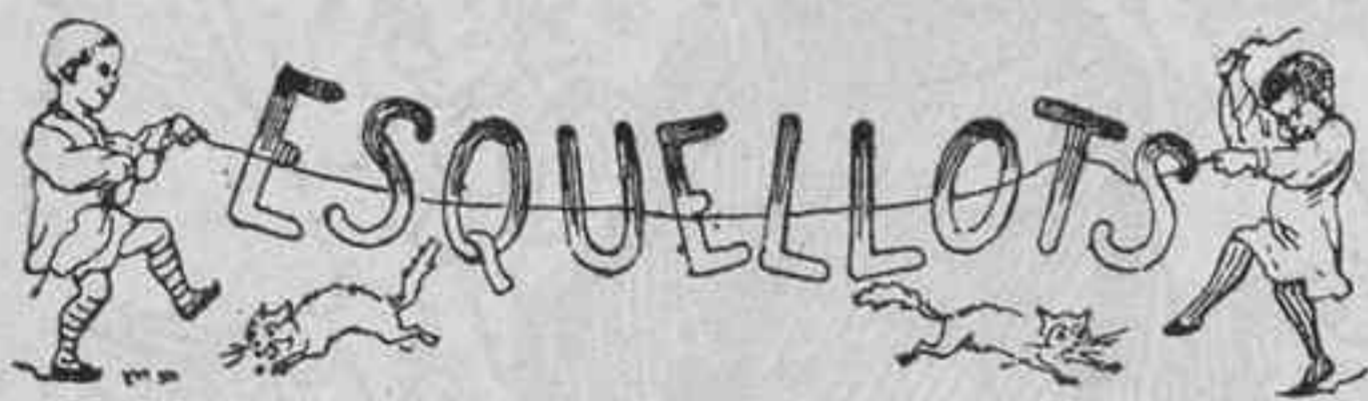
Aquí 'l jovent t' assedia
fent lo melós,
y gastant en sos termes
tó carinyós...
pero á n' allí,
¡no ereguis pas qu' aguardin
ton negat si!

Qu' allí, seguint tos hàbits,
t' acut burlarte
del qui gustos eròtichs
vé á pidolarte,
¡sens moure brega
te clava un cop de qua
que 't desmanega!

¿T' espantas, t' horrorisas,
y 't vols salvar?
Donchs mira, si 't desitjas
reivindicar,
d' avuy arreu
las pragmáticas guarda
que imposa Dèu.

«Com á tú, estimá al pròxim»
nos feu present;
donchs observa ab constancia
tal manament,
y fòra bó
qu' aquest pròxim, Matilde...
¡pogués ser jo...!

Per lo pretendent
PERIPICHO.

Salmerón y Azcárate deixarán de son pas per
Barcelona un lluminós rastre de admiració.

No 'ns toca referirnos á sos discursos polítichs,
no sent com no es LA ESQUELLA DE LA TORRATXA
'l periódich més apropòsit per analizarlos y fer-
se 'n càrrech.

Pero com los dos sabis catedràtichs de la Uni-
versitat central, ademés de la política cultivan
la ciencia, y de son inmens talent, de sa vastís-
sima erudició y de sa oratoria portentosa sapi-
gueren donarne mostrars divendres á la nit en
lo saló de cátedras del *Ateneo Barcelonés*, de
aquí que no poguém passar per alt un fet, que
quedarà en los anals de aquella associació com
un dels més honrosos y memorables.

Tant lo discurs de Azcárate, plé de amenitat,
com lo de Salmerón, exuberant de ciencia, ab
tot y ser fills de la improvisació repentina, com
ho demostra la circumstancia d' estar basats en
traballs que 's llegiren anteriorment, causaren
un efecte de pasme tant general, que la nume-
rosa concurrència se senti seduhida, avassallada,
encisada; sense donarse compte de lo que veyan
ni de lo que escoltava.

La fama dels dos catedràtichs quedá consa-
grada una volta més. La soberania incontrasta-
ble del talent y la eloqüència fou reconeguda
per tothom, inclús per aquells que no professan

las opinións científicas dels disertants. La victo-
ria que aquests alcansaren no crech que tinga
precedents.

¡Quina picardia fan á Cuba, als importadors
de vins espanyols y principalment de vins cata-
làns!

Desde que s' ha trobat la manera de elaborar
vi sense necessitat de rahims, á las Antillas tra-
ballan un sens fi de fàbricas, ab tals circuns-
tancias que tota competència 's fa impossible.

Mentres los vins peninsulars, al entrar en
aquella terra espanyola, han de pagar uns drets
considerables, los brevatjes que sols de vi tenen
lo nom, en rahó d' elaborarse dintre de las ciu-
tats mateixas que 'ls consumen, no pagan res.

Y no es encare aixó lo pitjor.

Los falsificadors no 's contentan ab falsificar
lo vi, sino que una vegada 'l tenen elaborat, l'
embotan en barrils que portan las marcas més
acreditadas d' Espanya, y com á tal l' expenen.

De manera que 'ls exportadors no sols perden
pèl costat dels interessos, sino també pèl costat
del crèdit.

Veus' aquí una immoralitat y un delictes en
tota regla.

¿Y 'l govern quin pito hi toca?
Lo govern s' escolta las reclamacions y las
queixas dels culliters, dels exportadors y dels
marquistas, com si sentís ploure.

Per una orella li entran; per l' altra orella li
surten.

Figúrinse 'ls municipals ó 'ls policias que sen-
ten sortir de un balcó un desesperat crit de *lla-*
dres, y que en lloch de acudir presurosos, com
es de son dever, á auxiliar als vehins amenas-
sats, passen de llarch xiulant la cansoneta dels
tres ratas.

Aixó es lo que fá 'l govern.

¿Cóm s' explica aqueixa conducta inconce-
bible?

No ho sé: un periódich, *El Diario del Comer-*
cio tractá de averiguarho, y li caygué una de-
nuncia entre cap y orelles. Tres redactors del
mateix sigueren cridats á donar comptes á Sant
Gayetano.

Donat aquest antecedent, faskan vostés ma-
teixos los comentaris que se 'ls occorin, que lo
qu' es jo no m' embolico.

Tots aquests punts van tractarse diumenje en
un banquet que 'ls perjudicats per los falsifica-
dors de Cuba van dedicar á la premsa periódica,
en lo gran saló del restaurant Martín.

A dit acte sigué invitada LA ESQUELLA DE LA
TORRATXA, la qual, com que 's tracta de una
gran immoralitat, no t' menor inconvenient
en repicar de ferm contra 'ls falsificadors de
vins y contra 'ls falsificadors de alguna altra
cosa; contra 'ls lladres de marcas y contra 'ls
lladres de marca.

La senmana passada, guiats per lo que deyan
algúns periódichs locals, donarem per mort al
apreciable actor catalá Sr. Virgili.

Quan vingué la rectificació en los periódichs
que havian donat la noticia, no tinguerem ja
temps de retirar-la.

Ho fem avuy, y nó hem de dir pas ab quanta
alegria. Després de tot, lo difunt ressucitat haurá

tingut ocasió de saborejar lo concepte póstum que 'ns ha merescut.

Y á qui tantas vegadas ha mort sobre las taulas, sobre tot quan al *Odeón* feya 'ls traidors, no li sabrá greu haver mort una vegada més, com sempre, de per riure.

Aquest dia füllejava 'l tomet de poesias titulat *Bethem*, degut á la ploma de Mossén Jacinto Verdager, y en la página 56, vaig toparme ab una composició titulada: *Lo sant nom de Jesús*, que comensa ab los següents quatre versos:

«Lo Messias noy
plorava, plorava;
l' han circuncidat
y la sanch li raja.»

¡Poderosa influencia del naturalisme modern!
¡Qui havia de presumir que fins lo veuriam introduhirse en las castas esferas de la poesia mistica!

Vajan un parell de anécdotas que tenen referencia ab lo gran actor Valero.

Sabut es lo cuydado y l' esmero ab qu' ensajava las obras. Un dia qu' estava ensajant no sé quin drama, un comparsa que havia de donar un crit de *Viva Carlos V*, l' etjegà ab una veu

de pollastre costipat tan ridicula y desafinada, que 'l director d' escena no pogué menos de girarse ab aquella vivesa que li era tan característica, exclamant:

—¡Qué voz es esta!

Y 'l comparsa, qu' era catalá, li respongué molt amatent:

—Veu de mitja pesseta, D. José.

D. Joseph, ab tot y que gosava fama de tenir mal génit, uní la sèva riatlada á la de totas las personas allí presents.

Valero s' enfadava sovint. Pero quan sentia un bon mot, feya com tothom: se clavava á riure.

Estava representant un dia al *Principal*, y entre bastidors hi havia molta bulla. Aprofitá l' actor un moment en que 'l diálech li permetia reptar als que destorbavan la representació, y entre otras cosas los digué que 's preparessin, que acabat l' acte 'ls faria anar drets.

A continuació de aquest reny senti una rialla immensa, y casi perdé 'l mon de vista. ¡Riures de un reny seu!... ¡No li havia passat may!

Caygué 'l teló y quan anava á desfogar la sèva furia, li explicaren tot. Los que allí 's trobavan no s' havian rigut de 'n Valero, sino de un geperut que sempre era entre bastidors, y

que al sentir que 'l gran actor volia ferlos anar drets, murmurá de una manera molt expressiva.—
¡Tant-de-bó!...

Inútil dir que al sentir tal explicació, lo mateix Valero s' apresurá á celebrar la gracia.

Sembla qu' está molt adelantat l' expedient per canonisar á Colón.

No sé qué guanyará l' immortal descubridor de América ab que li dongan lo titol de sant y li coloquin engaxada al clatell una corona.

Colón per descubrir un nou mon no va necessitar de bon tros los quatre sigles que li han sigut menester á la iglesia per descubrir un nou sant.

¡Y encare 'ls francesos pintarán á las espanyolas, y principalment á las andalusas, ab lo ganivet á la lliga-cama!

Ja no son las nostras paisanas las que aixís procedeixen, sino las francesas. O sino servéixinse preguntarho á las artistas del *Eden-concert*. Berthe é Yvonne, que l' altre dia van desafiarse, sortint la primera de la brega ab la galta ratllada de un cop d' escuradents.

Qualsevol positivista francès exclamará:

—*Que voulez vous!... L'influence du milieu!*

Lo *Círcul Artístich* projecta celebrar un ball de trajes per l' istil del que va efectuar dos anys enrera, en lo *Teatro Lírich*.

Pero, en tot cas, aquest any, á causa del dol que afligeix á la fa-

CAR Y MAL SERVIT.

Ja que per molestá al próxim ho han conjuminat així, ¡volen fè 'l favor de dirnos á quin hora hem de morir!

L' AMOR AL CAMP.

— Ves que no te m' encadernis
ab lo bras tan despullat...
— ¿No sabs que jo 'l fret no 'l sento,
teninte a tú al mèu costat?

milia Arnús, lo ball del *Círcul artístich* tindrà efecte en lo gran saló de la Llotja.

Per lo que á mi toca, ja tinch pensat lo disfrás. Un disfrás de circumstancias y molt apropiat al lloch de la festa.

— M' disfrassaré de accionista de la *Trasatlántica*.

No es veritat, com han dit alguns periódichs que la empresa de *Novedats* haja contractat al Sr. D. Lleó Odena pera sustituir al Sr. D. Lleó Fontova.

Entre 'ls dos *Lleóns* no hi ha res de comú, sino 'l nom.

Ni 'l Sr. Odena ha acceptat la contracta ab semblant intent, ni l' empresa de *Novedats* podia tampoch abrigarlo, tota vegada que molt avants de la sensible y may plorada mort de Fontova, ja s' havian fet gestions per ajustar al Sr. Odena.

Per intrépidas las americanas.

Se assegura que una Mrs. Sheldon se proposa fer un viatge al Centro del Africa, sens altra companyia que la de unas quantas donas árabes y africanas, ab l' objecte de recullir ab lo fonógrafo los cants més notables de aquellas tribus.

— ¿Qué volen que 'ls diga! Me sembla que 'ls salvatjes del Africa quan vejan aquell floret de donas, no estarán per cansons.

En la colecció de *tipos* del mal-haurat Fontova que donarem en l' últim número, van apareixe dos errors.

Lo grabat que diu: *Lluch*; *La rosa blanca*, ha de dir: *Un beneyt del cabás*. Y 'l *Boter* no pertany, com se deya allí, á *La ratlla torta*, sino al *Cércol de bòta*.

Cada cosa en son lloch.

Sembla mentida que *La Renaixensa* no haja traduhit encare la següent noticia que llegeixo en un periódich local:

«Se ha organizado en esta ciudad una cuadrilla de novilleros con el nombre de *Cuadrilla catalana*, dirigida por los novilleros Murulla y Chufero.»

Si desgraciadament en Pella y Forgas, á truco de sortir diputat conservador, abdica del seu regionalisme, es precis no desdenyar lo concurs que á la bona causa poden prestar la *Chufero*, en *Murulla* y 'ls demés alets de la *Cuadrilla catalana*.

Lo primer ball de máscaras del Liceo 's vejé molt desanimat.

Pocas máscaras, poca alegría... Lo únich que abundá sigué l' aburriment y 'l fastidi.

— L' amo del restaurant—deya un concurrent—fará un gran negoci: mira, mira, tothom badalla.

A lo qual un seu amich li va respondre:

— T' equivocas, perque ningú badalla de gana: tothom badalla

de fástich.

La Renaixensa 's mostra molt esperansada creyent que la Diputació té 'l propòsit de crear á no tardar molt una cátedra de llengua catalana.

Me sembla que *La Renaixensa* está equivocada.

La nova cátedra que projecta crear la Diputació no será de llengua catalana, sino de prestidigitació y cubileteig electoral.

Escena íntima.

Marit y muller, com sol succehir moltes vegadas, comensan á picarse las crestas per res, per una frusleria que ni val la pena de parlarne. Pero com ni l' un ni l' altre volen cedir, se van encalabrinant, las paraulas van pujant de tó y de las paraulas passen als fets.

No vull dir que arribin á pegarse, no. Lo que fan es anar agafant ara un plat, ara una copa, ara una cullera, ara una forquilla, y tirarho per la finestra.

En aquest moment arriba 'l criat y fa seguir lo mateix camí á la sopera y al vi.

— ¿Qué fas, insensat?—li crida l' amo.

Y 'l criat respón:

— Me figurava que volian anar á dinar al jardí.

LOPEZ-EDITOR. Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola. Barcelona.

C. GUMÁ

NI LA TEVA NI LA MEVA
2 pessetas.

M. MARTINEZ BARRIONUEVO

LOS BIENES AJENOS

NOVELA ESPAÑOLA

Un tomo en 8.º, Ptas. 1'50.

JULIO VERNE

CÉSAR CASCABEL

Forman la obra 4 cuadernos en 4.º magníficamente ilustrados.

Precio UNA PESETA el cuaderno.

B. PEREZ GALDÓS

ANGEL GUERRA

PRIMERA PARTE. — Un tomo en 8.º, Ptas. 3.

LA CHAQUETILLA AZUL. Un tomo en 8.º	Ptas. 1
LA VIDA ES SUEÑO, por Calderón de la Barca.. . . .	» 0'25
EL SÍ DE LAS NIÑAS, por Moratin.	» 0'25

Ley de Sufragio Universal

Ptas. 1'50.

A. VITU

VERSION CASTELLANA

DE EMILIA PARDO BAZAN

PARIS

La obra formará un soberbio volumen, tamaño folio, impreso con verdadero lujo, conteniendo más de 500 páginas de texto y 450 dibujos inéditos, ejecutados por excelentes artistas.

grabados de gran tamaño, un plano de Paris y una carta de sus alrededores.

Constará de 25 á 28 cuadernos, al precio infimo de UNA PESETA el cuaderno, con objeto de hacerla asequible á todas las fortunas.

Completan la obra treinta hermosos

SUSCRICION PERMANENTE

Lopez-Editor, Rambla del Centro, 20, Librería Española.

ALFONSO DE LAMARTINE

GRACIELA. TOMO 46 DE LA BIBLIOTECA SELECTA. PTAS. 0'50.

LA ESPUMA

por A. PALACIO VALDÉS

Ilustrada por M. ALCAZAR y J. CUCHY
2 tomos, Ptas. 8. Encuadernados en tela,
Ptas. 10.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig, al editor Lopez, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No responém de extravíos, no remetent ademés 3 rals pèl certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

ESPERANT.

—Apa, Marieta, espavilat,
que avuy estich mitj dejú.
—Ja acabo: entre tant, ensuma
y entérat bè del *menú*.

á San Gervasi y al Clot,
y endevina las xaradas,
perque hi tèn gran afició,
vegi, cavili una mica
(sense molestars'hi molt)
y li prometo de veras
si troba la solució
fer un viatge á *Total*
y fins si vol á peu coix,
ó á *Dos-invers-terça-inversa*
que 's mes lluny y perillós

J. M. BERNIS.

ANAGRAMA.

La *Total* qu' en tot *total*
va dirme ahir tot ballant:
—No s' arrambi tant, Pasqual,
que ab un xich ja n' hi ha bastant.

E. SUNYÉ Y S. LOPEZ.

ACENTIGRAFO.

—Mira, Carmeta, pèl nen
quina *total* que hi comprat.
—Y ara, vaya un disbarat!
aquí casa no hi *total*.
—Dirém al vaquer d' abaix
(puig crech que dirá que sí)
si pagant la vol tení'
un quan temps al sèu corral.

J. ALMALIV.

TRENCA CLOSCAS.

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO.

1. XARADA.—*A-na-co-re-ta*.
2. Id. 2.ª —*Pa-lo-ma*.
3. ANAGRAMA.—*Set-Tes*.
4. MUDANSA.—*Amparo*.
5. TRENCA-CLOSCAS.—*Sant Feliu de Guixols*.
6. LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Armengol*.
7. ROMBO.—

G
P A L
P A L L A
G A L L I N A
L L I M A
A N A
A

8. GEROGLIFICH.—*Per sicilians Sicilia*.

XARADA.

AL SIMPÁTICH VIATJANT D. JOSEPH PUIG.

Vosté, Puig, que representa
la casa de mes *hu-dos*
que 's coneix á Barcelona,

S. O. ALIÉ.
SASTRE.—CADELL, DOS, SEGÓN PIS,
ALP.

Formar ab aquestas lletras los títols de dos aplaudidas
sarsuelas castellanas.

R. OJEDA LÓPEZ.

LOGOGRIFO NUMÉRICH.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	—Poble de Catalunya.
1	9	3	6	7	6	7	5	— Id. id.	
1	9	3	6	2	4	9	— Id. id.		
8	7	3	2	4	9	— Id. id.			
6	9	3	3	2	—Riu espanyol.				
3	2	6	9	—Poble de Catalunya.					
1	2	3	—Part del cos humá.						
3	7	—Musical.							
3	—Consonant.								

JAUMET DE VILAFRANCA.

INTRÍNGULIS.

Buscar un nom que anantli trayent una lletra del da-
rretera, diga: 1.ª en las casas n' hi ha, 2.ª també n' hi ha
en las casas, 3.ª n' hi ha á Barcelona, 4.ª signe aritmé-
tich en castellá, 5.ª un riu y 6.ª consonant.

MR. EUGÓN Y C.^o

GEROGLIFICH.

PERILLS

DP
OLLA
LS
P
III

NAS DE PUNTA INGLESA.

BARCELONA:

Imp. de Lluís Tasso Serra, Arch del Teatro, 21 y 23.